

UDK 371.3

UDK 811.163.42

ISSN 1845-8793

Hrvatski, god. IX, br. 1, Zagreb, 2011.

Stručni rad.

Prihvaćen: 31. prosinca 2011.

NASTANAK ŠKOLSKE PREDSTAVE *KRALJ GORDOGAN*

Ivan Janjić

I. gimnazija

Zagreb

Sažetak: Dramsku umjetnost potrebno je često uključivati u odgojno-obrazovni proces, osobito u nastavni predmet Hrvatski jezik, jer u procesu nastanka dramske predstave učenici razvijaju mnoga znanja, vještine i sposobnosti koje proizlaze iz jezično-komunikacijskoga područja te posebno iz umjetničkoga područja. U izboru dramskoga predloška predlaže se uzeti dramski tekst hrvatske ili svjetske književnosti. U članku se prikazuje rad dramske skupine I. gimnazije kao izvannastavne aktivnosti te proces nastanka skupne dramske predstave rađene po avangardnoj drami *Kralj Gordogan* hrvatskoga književnika Radovana Ivšića i uspješno izvedene pred publikom. Proces su vrednovali učenici koji su sudjelovali u stvaranju predstave.

Glavne riječi: školsko kazalište, kazališna skupina, „Kralj Gordogan“.

I.

Dramska umjetnost svojom sveobuhvatnošću - spajajući književnost, glumu, glazbu, ples i likovnu umjetnost te interdisciplinarnim pristupom povezujući ponajprije znanost o književnosti s teatrologijom - pruža iznimne mogućnosti u razvoju učeničkih kompetencija. Nastavni program Hrvatskoga jezika za gimnazije, a posebice njegova provedba u nastavi, nažalost, najčešće ne prepoznaju vrijednost ovakva pristupa te se stoga njime nedovoljno bave. Na potrebe restrukturiranja nastavnih planova u svrhu međupredmetnoga povezivanja posebice upućuje *Nacionalni okvirni kurikulum*. Nije li upravo dramska umjetnost jedno od idealnih područja za provedbu kurikulskih ciljeva u prvom redu zahvaćajući jezično-komunikacijsko i umjetničko odgojno-obrazovno područje?¹

¹ Nacionalni okvirni kurikulum, MZOŠ, Zagreb, 2010., str. 30.

II.

Iz vannastavne aktivnosti zasad su jedino područje gdje se navedeni sadržaji višestruko ostvaruju. Naravno, riječ je o aktivnostima dramske skupine u školama. Prva gimnazija u Zagrebu, u kojoj sam zaposlen kao nastavnik Hrvatskoga jezika, ima dugu povijest rada s učenicima u dramskomu izrazu. Budući da sam i sâm bio učenikom I. gimnazije (1992. – 1996.), imam odlična iskustva i sjećanja na stvaranje skupne dramske predstave. (Dramskom umjetnosti nastavio sam se baviti i za vrijeme studija uprizorivši Pelegrinovićevu maskeratu *Jeđupka* kao skupnu predstavu koja je doživjela izvrsne uspjehe.) Sada sam kao nastavnik preuzeo vođenje dramske skupine u I. gimnaziji.

III.

Ovaj članak temelji se na trima ishodištima o primjeni dramske umjetnosti u srednjoj školi i to:

- I. u širem kontekstu (Dramska umjetnost odlično je primjenjiva u odgojno-obrazovnomu procesu, a posebice je odličan način stvaranja unutarnje i vanjske korelacije u nastavi Hrvatskoga jezika.)
- II. u užem kontekstu (Prikazan je proces nastanka školske predstave *Kralj Gordogan* po dramskomu predlošku dramskoj skupini u sklopu iz vannastavnih aktivnosti.)
- III. u evaluacijskomu kontekstu (Članovi dramske skupine vrednovali su proces nastanka dramske predstave u kojemu su sudjelovali.).

I. Svrha, zadaće, ciljevi u procesu nastanka školske predstave

Bavljenje dramskim izrazom s učenicima u funkciji je međusobnoga povezivanja područja unutar nastavnoga predmeta Hrvatskoga jezika po načelima unutarnje korelacije, dakle za nastavno područje *Hrvatski jezik*, nastavno područje *Hrvatska i svjetska književnost* te nastavno područje *Jezično izražavanje* uspostavljajući suodnos baveći se jezikom kao sredstvom komunikacije i umjetničkoga izražavanja.² Među ostalim posebice se postiže svrha kojom će učenici steći jezičnu, književnu, kazališnu i medijsku kulturu kojom se pojedinac potvrđuje kao samosvojno biće sposobno za život s drugima u snošljivosti i različitostima što ih pruža demokratsko društvo³ te zadaća poticanja zanimanja za jezično, književno, scensko i filmsko stvaranje.⁴

² Glasnik Ministarstva prosvjete i športa, Nastavni program za gimnazije, str. 151.

³ Glasnik Ministarstva prosvjete i športa, Nastavni program za gimnazije, str. 152.

⁴ Glasnik Ministarstva prosvjete i športa, Nastavni program za gimnazije, str. 152.

U procesu stvaranja skupne dramske predstave učenici će steći većinu predviđenih znanja, sposobnosti i vještina koje se ostvaruju ciljevima u *jezično-komunikacijskomu području*, stoga će učenici:

- *naučiti jezikom izraziti vlastite misli, osjećaje, ideje, stavove i prikladno jezično reagirati*
- *u međudjelovanju sa sugovornicima u različitim situacijama razvijajući (samo)poštovanje*
- *steći potrebne razine slušanja, govorenja, čitanja i pisanja ključne za učenje, rad i život, tj. razviti sposobnost komunikacije u različitim situacijama*
- *razumjeti kako jezik djeluje i ovladati potrebnim jezikoslovnim pojmovima, tekstnim vrstama i stilovima*
- *razviti razumijevanje, zanimanje, poštovanje i skrb za vlastiti jezik, kulturu i književnost, te za kulture, književnosti i jezike drugih naroda u Hrvatskoj, Europi i svijetu*
- *razvijati vlastito jezično stvaralaštvo i istraživačku radoznalost propitivanjem, razumijevanjem i rješavanjem problema stječući time samopouzdanje te zadovoljstvo radom i postignutim uspjehom*
- *znati pronalaziti različite izvore informacija i koristiti se njima, procjenjivati njihovu pouzdanost i korisnost za proučavanje određene teme, prepoznavati njihov kontekst i autorovu namjeru*
- *osvijestiti povezanost unutar jezično-komunikacijskoga područja i ostalih odgojno-obrazovnih područja stječući temelje za cjeloživotno učenje.⁵*

U kreativnomu procesu koji se postiže dramskim izrazom učenici su u mogućnosti postići doslovno sve ciljeve *umjetničkoga područja*:

- *razviti zanimanje, estetsko iskustvo i osjetljivost te kritičnost za vizualnu, glazbenu, filmsku, medijsku, govornu, dramsku i plesnu umjetnost i izražavanje*
- *usvojiti temeljna znanja i pozitivan odnos prema hrvatskoj kulturi i kulturama drugih naroda, prema kulturnoj i prirodnoj baštini te univerzalnim humanističkim vrijednostima*
- *upoznati i vrjednovati umjetnička djela različitih stilskih razdoblja*
- *uočiti zakonitost razvoja umjetničkoga izraza u međupovezanosti s razvojem povijesnoga slijeda, filozofske misli i znanosti*
- *steći osnove pismenosti u svim umjetničkim područjima*

⁵ Nacionalni okvirni kurikulum, MZOŠ, Zagreb, 2010., str. 31.

- *razviti komunikacijske vještine putem umjetničkoga izraza*
- *izraziti i oblikovati ideje, osjećaje, doživljaje i iskustva u svim umjetničkim područjima i oblicima te pritom osjetiti zadovoljstvo stvaranja*
- *upoznati, rabiti i vrjednovati različite izvore podataka, medije, tehnološke postupke i načine izražavanja za oblikovanje i predstavljanje umjetničkih iskaza*
- *istraživati različite materijale, sredstva i sadržaje umjetničkoga izraza*
- *steći razumijevanje i osobnu odgovornost za stvaralački proces te moći kritički procijeniti vlastiti izraz i iskaz drugih*
- *razviti samopoštovanje, samopouzdanje i svijest o vlastitim sposobnostima te mogućnostima njihova razvoja stvaralačkim aktivnostima*
- *razviti opažanje pomoću više osjetila, koncentraciju, sklonosti, radoznalost, spontanost, samostalnost i društvene vještine te, na temelju toga, razvijati individualnost i samosvojnost i želju za cjeloživotnim učenjem*
- *razviti praktično-radne vještine i kulturu rada samostalnim i skupnim oblicima umjetničkih aktivnosti i učeničkoga stvaralaštva, što će moći primijeniti u svakodnevnomu životu*
- *razviti suradničke odnose i empatiju u zajedničkim aktivnostima i stvaralačkomu radu s vršnjacima, naročito onima s posebnim potrebama*
- *razviti pozitivan stav i skrb za estetiku i kulturu životne okoline te aktivno sudjelovati u kulturnomu životu zajednice.*⁶

II. Osnutak dramske skupine

Budući da sam preuzeo vođenje dramske skupine u izvannastavnim aktivnostima za školsku godinu 2009./2010., u planu predviđenih aktivnosti odredio sam osnovne zadaće:

- osnovati dramsku skupinu
- upoznati učenike s načinom rada
- izabrati dramski tekst
- napraviti skupnu dramsku predstavu

⁶ Nacionalni okvirni kurikulum, MZOŠ, Zagreb, 2010., str. 153–154.

- izvesti predstavu na pozornici pred publikom
- sudjelovati na smotri LiDraNo.

U prvim tjednima rujna trebalo je osnovati dramsku skupinu koje tada u školi nije bilo. Budući da u nastavi predajem samo četirima razrednim odjelima i ne poznajem izravno ostale učenike škole, poslao sam poziv svim učenicima od prvoga do četvrtoga razreda koji se žele uključiti u aktivnosti dramske skupine. S jedne strane treba pružiti priliku svim učenicima koji žele sudjelovati u dramskomu izrazu, a s druge strane - iz mojih iskustava u dramskomu radu s učenicima osnovne škole⁷ - pokazalo se da je mnogo bolji i uspješniji rad kad su učenici različitih dobnih skupina. Učeniku se naime pružaju odlična iskustva skupnoga rada s mlađima i starijima od sebe, a s motrišta voditelja, osim navedenoga, stvaraju se preduvjeti za dulji (višegodišnji) proces rada u dramskoj skupini: stariji će učenici završiti školovanje, a oni koji su bili mlađi postat će iskusniji i uvodit će nove početnike u skupinu.

Na samome početku potrebno je odrediti i okvirni broj članova dramske skupine zbog toga što je jedan od zadataka prijaviti se i sudjelovati na LiDraNu, smotri literarnoga, dramskoga i novinarskoga izraza za učenike osnovne i srednje škole. LiDraNo je iznimno važna i hvalevrijedna manifestacija na kojoj mladi i daroviti učenici imaju priliku umjetnički se izraziti hrvatskom riječju, dramskom igrom izići na kazališne daske, pratiti svijet oko sebe pišući perom novinara. Kada je riječ o dramskomu izrazu, točnije skupnomu scenskom nastupu, LiDraNo ima vrlo jasne kriterije⁸ o brojnosti (do deset učenika) i trajanju predstave (do 20 minuta). S tim u vezi bolje je odmah na početku upoznati učenike u dramskoj skupini s propozicijama buduće predstave jer se time izbjegnu problemi s kasnijim mogućim isključivanjem učenika iz predstave, što nikako nije dobro, posebice na njihovu emocionalno-psihološkomu planu. Na „audicijskom“ sastanku bilo je dvadesetak učenika, ali nakon uvodnoga razgovora o načinu rada izdvojilo se devet učenika: pet učenika i jedan učenik prvoga razreda, jedna učenica drugoga razreda te jedna učenica i jedan učenik trećega razreda.

Najvažnija komponenta skupnoga rada s učenicima jest zajedništvo, na čemu treba kontinuirano raditi. Također, proces stvaranja dramske predstave iziskuje od učenika, a i od njihova mentora, otvorenost i iskrenost u komunikaciji te uporabu svih onih sposobnosti, znanja i vještina

⁷ Od 2001. do 2007. g. radeći kao nastavnik Hrvatskoga jezika u osnovnoj školi, vodio sam dramsku skupinu te zajedno s učenicima režirao i pripremio tri skupne predstave.

⁸ Usp. Smotra literarnog, dramskog - scenskog i novinarskog stvaralaštva LiDraNo 2010.: *Dokumenti*.

spomenutih u ciljevima *umjetničkoga područja*, a sve te potencijale treba pokrenuti motivacijom, koja je iznimno bitna u ovome procesu. U mome slučaju odlike su dobre motivacije za učenike biti spontan, otvoren i - što je najvažnije - biti neobičan, neočekivan, začuđujući. Tako sam na našem prvom sastanku upoznavanja s učenicima, a većini ne predajem i nisam ih poznavao, donio jabuke koje sam pred njima prao, izrezivao i dijelio. Učinak je bio izniman jer sam u kasnijim razgovorima s učenicima i evaluaciji procesa nastanka dramske predstave otkrio da je to za učenike bila ključna prekretnica da se uključe u dramsku skupinu i da me prihvate kao svoga voditelja, a ne kao nastavnika koji ih formativno i sumativno ocjenjuje.

Sljedeći korak bio je preciznije utvrditi način rada u nastanku predstave. Odlučio sam se za vrlo visoke kriterije tražeći od učenika profesionalnost i odgovornost u radu, što je kao prvo značilo da je dolazak na probe obavezan, a kao drugo da će se probe održavati dosta često i da će trajati duže od jednoga školskog sata.⁹ Zanimljivo je da su učenici izvrsno reagirali na „disciplinu i profesionalizam“ koji se od njih tražio, premda je dramska skupina njihova slobodna aktivnost u školi.

Pri odabiru predloška za školsku predstavu načelno postoje dvije mogućnosti: izabrati dramski tekst hrvatske ili svjetske književnosti ili raditi učeničke improvizacije iz kojih će nastati dramski predložak. Moj je prijedlog bio da to bude dramski tekst iz hrvatske književnosti. Razloga je više:

- hrvatska dramska književnost zapostavljena je u nastavi Hrvatskoga jezika
- rad na književnomu dramskom tekstu uključuje dubinsko čitanje djela i njegovo razumijevanje, detaljnu interpretaciju, stilističku analizu i komponente jezičnoga izraza
- rad na književnomu dramskom tekstu omogućuje upoznavanje s autorom i književnopovijesnim razdobljem kojemu pripada
- dramska književna djela razvijaju kod učenika stavove o estetici i društvenoj problematici te njihovo kritičko promišljanje.

Nakon boljega međusobnog upoznavanja (učenika s ostalim članovima skupine te članova skupine s voditeljem) složili smo se da bismo htjeli napraviti nešto neobično, originalno, neočekivano, nešto što će biti sasvim suprotno od uobičajene predodžbe školske predstave čije su značajke učenička svakodnevnica, realistički prikaz „iz školskih klupa“ i

⁹ Za rad dramske skupine po planu i programu škole predviđen je jedan školski sat tjedno, što nije ni približno dovoljan broj sati za nastanak skupne predstave.

slično. Svi smo htjeli napraviti nešto dosad neviđeno. Budući da su članovi dramske skupine bili učenici od prvoga do trećega razreda, nikomu od njih nije bila poznata poetika avangarde koja se obrađuje u nastavi četvrtoga razreda, a upravo su sve smjernice prizivale avangardni tekst za predložak naše buduće predstave. Nisam razmišljao predugo: Radovan Ivšić, *Kralj Gordogan!* Učenicima sam zadao da pročitaju dramu za lektiru i s nestrpljenjem iščekivao njihovu reakciju nakon čitanja. Naravno, *Kralj Gordogan* u potpunosti nas je osvojio, a to smo i htjeli.

NASTANAK PREDSTAVE

Na prvim probama trebalo je teorijski pristupiti Ivšićevu teatru koji *posjeduje snagu začudnosti i u svjetskoj dramaturgiji*,¹⁰ objasniti poetiku nadrealizma (Ivšić na poziv A. Bretona i B. Pereta *petnaest godina sudjeluje u manifestacijama nadrealističkoga pokreta*).¹¹), smjestiti dramu u kontekst vremena njezina nastanka. Učenici nisu mogli povjerovati da je tekst napisan još davne 1943. godine, a posebice ih je zainteresiralo Ivšićevo „odmetništvo“ i neprihvaćenost u korpusu hrvatske književnosti sve do danas. Činilo im se, a to je potpuno točno, da je Radovan Ivšić cjenjeniji i prihvaćeniji u velikoj francuskoj, pa tako i europskoj književnosti u širem kontekstu, nego hrvatskoj književnosti kojoj ponajprije pripada. Živjeti nadrealizam u stvarnosti, a tako je živio Ivšić, činjenica je koja je na učenike djelovala vrlo inspirativno.

Najveći problem s kojim se susreće svatko tko želi raditi školsku predstavu po književnomu dramskom predlošku jest skratiti tekst za cjelovečernju predstavu (u Ivšićevu slučaju drama ima pet činova) u strogo ograničenih 20 minuta koliko nalažu pravila LiDraNa. Tijekom listopada i studenoga slijedile su česte čitaće probe na kojima se skraćivao tekst, a pomalo se počela kristalizirati i moguća podjela uloga. Kako se učenici vežu uz tekst, što smatram iznimno bitnim, najbolje je uočljivo u postupku kraćenja teksta: njima je bilo žao i iznimno teško odreći se fantastičnih Ivšićevih rečenica, monologa, dijaloga, scena. Kada je riječ o podjeli uloga, učenici su se sami pronašli u bajkovitim likovima iz drame. Iako su većina likova u djelu muškarci, a u našoj skupini dominiraju djevojke, potpuno smo neopterećeno razdijelili uloge. Za kralja Gordogana javio se najstariji muški član, a ulogu Lune, Odana, Viteza i Bijele glumile su djevojke. Drugi muški član dobio je više manjih uloga (trojice seljaka, dvorskoga rezača ušiju i dvorskoga čupača očiju), a dvoličnost Lude shvatili

¹⁰ *Leksikon hrvatskih pisaca*, Školska knjiga, Zagreb, 2000., str. 298.

¹¹ *Leksikon hrvatskih pisaca*, Školska knjiga, Zagreb, 2000., str. 298.

smo doslovno, točnije, dvije će učenice u jednome tijelu biti dvorska luda kralja Gordogana.

Kraćenje teksta sada je moglo ući u završnu fazu. Naime, sada je svaki učenik prilikom osmišljanja svoje uloge samostalno odlučivao koji će dio teksta koji govori njegov lik izbaciti. Time je svaki učenik izravno stvarao konačan tekstualni predložak za predstavu. Zadatak svih članova skupine bio je da se kraćenjem teksta ne smije narušiti unutarnja logika razvoja dramske radnje tako da je učenik stvarajući svoju ulogu istodobno morao razmišljati o odnosu i povezanosti s ostalim likovima u predstavi. Ključno pravilo odredili smo zajednički – iako moramo izbaciti dijelove teksta zbog dužine predstave, ne smijemo ubaciti *nijednu riječ* koja se ne nalazi u lvšićevu tekstu – i toga načela čvrsto smo se pridržavali. Time se kod učenika stvorio dojam važnosti dramskoga teksta u koji se, osim nužnoga reduciranja, ne smije intervenirati.

Jedan od većih problema u procesu stvaranja školske predstave jest i njegovo vremensko ograničenje. Naime vremenik je LiDraNa tako sastavljen da školska i općinska razina natjecanja, koje su eliminacijskoga karaktera, započinju već u siječnju, tj. odmah po završetku zimskoga odmora učenika, stoga smo od osnutka dramske skupine u rujnu do izlaska na pozornicu u siječnju imali samo tri mjeseca.¹² (Jasno je da se s jednom probom tjedno u trajanju od jednoga školskog sata, kako je predviđeno planom i programom, ne može napraviti gotovo ništa.) S tim u vezi moram naglasiti iznimnu motiviranost svojih učenika, a sada već glumaca, koji su proveli sate i sate nakon nastave ili prije nastave na čitaćim probama. Za to vrijeme učenici su postupno počeli sve više pamtit i svoj tekst, ali i tekstove ostalih uloga.¹³

Tijekom čitanja učenike sam detaljnije upoznao s vrednotama govorenoga jezika od osvješćivanja razlikovne uloge vrednota govorenoga jezika na razini riječi (naglasaka, dužine, intonacije) do osvješćivanja razlikovne uloge vrednota govorenoga jezika na razini rečenice (rečeničnoga naglasaka, logičke stanke, rečenične intonacije). Također, protumačio sam im ključne pojmove vrednota govorenoga jezika (intonaciju, intenzitet, tempo, ritam, modulaciju, mimiku i gestu) koje su trebali primijeniti u svojim ulogama. Posebice sam vodio brigu o primjeni i poštivanju pravogovorne norme hrvatskoga standardnog jezika jer je većina učenika, koristeći se svojim idiomom, u govorenju dosta griješila.

¹² Mislim da je vremenik LiDraNa jedan od važnijih uzroka sve manjega broja dramskih skupina u srednjim školama.

¹³ Do samoga kraja procesa svaki je učenik osim svoga teksta poznavao i cijeli tekstualni predložak.

Čitajući tekst po ulogama, istodobno smo razgovarali o mogućim scenskim rješenjima. Namjerno sam 'odugovlačio' s izlaskom iz učionice, iz školske klupe na pozornicu. Činilo mi se da tako naša predstava „dozrijeva“. A kad smo se krajem studenoga popeli na scenu, predstava je već bila dobrim dijelom „složena“. Naravno, sada je trebalo konkretizirati zamišljene ideje i prijedloge. Budući da je predstava avangardna, na svim razinama željeli smo upotpuniti dojam začudnoga, neočekivanoga, šokantnoga. Što su prijedlozi bili „luđi“, to smo bili vjerniji avangardnom konceptu, a upravo je to učenicima i bilo fantastično. Hrabra odluka za scenografiju usmjerila nas je oslobodivši kreativnost za ostala scenska rješenja. Odlučili smo naime da nećemo imati uobičajenu scenu i rekvizite, točnije učenici će svojim tijelima stvarati potrebne sadržaje. Uslijedila su izvrsna rješenja: učenici će uspravno stati u red i dići ruke praveći zid palače kralja Gordogana, a u kružnomu položaju nastat će bijela kula u kojoj je zatočena Bijela. Učenici su se raširili po cijeloj sceni te različitim položajima tijela leđima okrenuti prema publici stvorili šumu. Najefektniji je bio Gordoganov kraljevski stolac koji su učenici napravili svojim tijelima i na koji je Gordogan mogao sjesti. Jedan je učenik raširio ruke i nastala su vješala. Iznimno jednostavna rješenja bila su istodobno i iznimno neobična, zanimljiva i avangardna.

Za izbor glazbe kao pozadine u nekim dijelovima predstave odlučili smo se za projekt i album *LADO Electro* Hrvoja Crnića Boxera i Borisa Harfmana, u kojemu je glazba s repertoara *LADA* obrađena u suvremenoj, elektronskoj verziji. *LADO Electro* odlično se uklopio u koncepciju predstave jer se i sam Ivšić poigrava narodnom bajkom, usmenom književnosti, pučkom frazeologijom i slično.

Avangardnost predstave htjeli smo upotpuniti i neobičnom kostimografijom. Odlučili smo se za redukciju boja; svi su kostimi morali biti ili crni (zlo, smrt, negacija) ili bijeli (dobro, nevinost), kako su likovi u bajkama u osnovi i okarakterizirani. Dodali smo crvenu (krv), koja nam je simbolizirala život, tj. kategoriju ljudskoga te zelenu, simbol prirodnoga. Tako je kralj Gordogan bio potpuno crn imajući crni kraljevski plašt, a Bijela potpuno bijela. Gordoganov sin Tinatin bio je crven, a Luna i Odan crno-crveni. Dvolična Luda, koju u našem slučaju utjelovljuju dvije učenice tako da ima i dvije glave, bila je „premazana“ svim bojama (crnom, crvenom i bijelom), a lik trojice seljaka bio je zelen. Jedina iznimka bio je Vitez - u bajkama spasitelj, a u Ivšićevoj verziji doslovno antivitez, kojega smo obukli u sjajan srebrni kostim. Sve kostime izradili su sami učenici, a jedna je mama šila zahtjevnije komade odjeće. Estetiku avangarde zaokružili smo nevjerovatnim „ludim“ frizurama te šminkom lica, čime su svi likovi na sceni izgledali kao da su izišli iz nekih fantastičnih svjetova prilično udaljenih od realnosti, što nam je bio prvotni cilj.

Luda promatra Bijelu zatočenu u kuli

Predstava je krajem prosinca bila praktično gotova i čekala je svoj izlazak u svijet. Uslijedio je zimski odmor učenika. Dvadeset petoga prosinca stigla je neočekivana vijest: umro je „dinosaur nadrealizma“,¹⁴ avangardist „svjetskoga glasa“ Radovan Ivšić. Nevjerojatna koincidencija pripreme naše predstave i autorove smrti duboko nas je zaintrigirala. Stoga smo 14. siječnja 2010. u prvome tjednu drugoga polugodišta premijerno izveli *Kralja Gordogana* u školskoj kinodvorani pred „domaćom publikom“ (učenicima I. gimnazije), koji su s oduševljenjem, ali i nevjericom, dočekali predstavu. Bilo je to sve, ali nikako klasična „školska“ predstava. Razlog moga inzistiranja na premijeri prije LiDraNa bio je ponajprije zbog stvaranja samopouzdanja i uklanjanja nervoze prve predstave. Time smo s mnogo manje opterećenja mogli nastupiti na općinskoj razini LiDraNa koja se održala 19. i 20. siječnja. Dobili smo odlične komentare stručnoga povjerenstva za skupne nastupe i time prošli na županijsku razinu.

U međuvremenu se događalo ono što, nažalost, inače nije uobičajeno, a to je da školska predstava dobije mogućnost nastupa i izvan škole. Ivšićeva smrt aktualizirala je našu predstavu s kojom smo bili pozvani sudjelovati u multimedijiskome projektu *Zagreb grad poezije*, koji organiziraju glumac Goran Matović i *Teatar poezije* posvećen Radovanu Ivšiću. Izveli smo predstavu u alternativnome književnom klubu Booksa te odu-

¹⁴ Večernji list, 30. prosinca 2009.

ševili tamošnju publiku (Zvonimira Mrkonjića, Tomicu Bajsića, spomenu-toga Gorana Matovića i druge), što je učenicima mnogo značilo. A onda je slijedio težak udarac. Na zagrebačkoj županijskoj razini LiDraNa, koji se održavao od 8. do 11. veljače 2010., nastupili smo u kazalištu Vidra. Po propozicijama natjecanja stručno povjerenstvo moralo je odabrati tri skupne predstave koje će predstaviti grad Zagreb na državnoj smotri. Članovi povjerenstva nisu odabrali našu predstavu. Učenici su reagirali prilično emotivno jer je bio uložen golem trud. Smatram da je naša predstava trebala proći dalje iz više razloga. Kao prvo učenici su je odlično izveli, kao drugo predstava je u svim elementima bila potpuno drugačija od ostalih, a kao treće ne vjerujem da će se na smotri LiDraNo tako skoro pojaviti tekst Radovana Ivšića, koji je po svemu sudeći još uvijek avangardno neprihvatljiv za hrvatske prilike. Mislim da je šteta da na državnoj smotri nismo mogli ostalima dramskim skupinama pokazati drugačiji pristup školskoj predstavi. Riječi utjehe dobili smo od jednoga člana povjerenstva koji nam je kasnije rekao da smo bili u najužem izboru i da nismo otišli na državnu smotru doslovno za jedan glas.

Sigurno je jedan od većih problema školskih predstava činjenica da se neprolaskom na LiDraNo većina predstava gasi i prestaje izvoditi. Na sreću *Kralju Gordoganu* to se nije dogodilo. U travnju 2010. u Zagrebu se pripremala večer posvećena Radovanu Ivšiću. Njegova životna suputnica Annie Le Brun, francuska pjesnikinja i kritičarka, iz Pariza je javila organizatoru da je čula za našu predstavu (!) i da bi ju htjela pogledati. U Muzeju za umjetnost i obrt 14. travnja među probranim govornicima kao što su Goran Matović, ujedno i organizator, književnica Annie Le Brun, Zvonimir Mrkonjić, afirmator Ivšićeva djela, slikar Ivan Picelj, autorov prijatelj i suradnik, Žarko Potočnjak i Božidar Alić, glumci koji su sudjelovali u prvo-me hrvatskom *Kralju Gordoganu* iz 1978., te Slobodan Prosperov Novak, povjesničar književnosti, sudjelovali su i učenici I. gimnazije sa svojom predstavom *Kralj Gordogan*. Reakcije su bile odlične. Annie Le Brun s oduševljenjem je razgovarala s učenicima o predstavi. Svoju zahvalu najbolje nam je iskazala pozivom da predstavu izvedemo na festivalu *S Tinom u Vrgorcu* na kojemu je jedna večer bila posvećena Radovanu Ivšiću. Bila je to kruna našega umjetničkog rada. Prvog srpnja 2011. u prepunomu vrgoračkom gradskom parku izveli smo na otvorenom *Kralja Gordogana* te još jednom oduševili publiku.

Nakon ovakvih uspjeha dramska skupina I. gimnazije sada je postala *Dramska družina Gordogan!* U školskoj godini 2010./2011. radili smo novu predstavu u nešto izmijenjenu sastavu, ali Gordogan je ostao u imenu dramske skupine i za sljedeće generacije učenika I. gimnazije te se nadamo da će tako i ostati.

Na našoj završnoj zajedničkoj probi na kraju nastavne godine učenici su me dirnuli svojim poklonom u znak zahvale: na pozornici me čekala lijepo ukrašena košara s jabukama (!) u kojoj je ležala knjiga (s posvećtom svih članova družine) Radovana Ivšića *Teatar* u kojoj su objavljene Ivšićeve drame.¹⁵

EVALUACIJA

Posljednji dio članka sadrži zapažanja, odgovore i komentare većine učenika koji su sudjelovali u nastanku predstave *Kralj Gordogan*, točnije od njih devet uključeno je šest učenika, tj. učenica. Evaluacija je namjerno provedena s vremenskim odmakom i dosta nakon samoga procesa nastanka predstave (2011.) kako bi učenici osviješteno i s distance mogli o svemu promisliti te iznijeti svoja razmišljanja. Moram priznati da sam iskreno ostao zapanjen pozitivnim učincima procesa na učenike. Naravno da sam dio odgovora očekivao, ali da će rad u dramskoj skupini u pozitivnomu smislu toliko utjecati na njihove živote, nisam mogao predvidjeti. Njihovi odgovori pokazuju nužnost i važnost vrednovanja u odgojno-obrazovnom procesu, čime možemo bitno procijeniti uspješnost svojega rada.

Ivana Kosier, III. razred (Vitez)

1. Koji su razlozi tvoга odabira dramske skupine između ostalih izvannastavnih aktivnosti?

U vrijeme kada je cijela priča oko Gordogana počinjala, išla sam u treći razred. U dramsku sam se grupu zapravo željela uključiti još od prvog razreda, međutim, skupina je u to vrijeme bila nekako zamrla. Ono što sam tada željela bilo je probati nešto novo, nešto u čemu se do tad nisam okušala, vidjeti kako bih funkcionirala u takvu okruženju. Danas bih rekla da je u pozadini svega bilo otkriti nešto novo o samoj sebi.

2. Kojа su bila tvoja očekivanja od rada u dramskoj skupini?

Profesor Janjić nije mi predavao tako da nisam imala apsolutno nikakvu ideju o tome što od njega očekivati, s kakvim će prijedlogom za predstavu doći niti kako bi cijela dramska skupina trebala funkcionirati. Ipak, ako bih rekla da sam pretpostavljala da će sve krenuti putem klasične školske predstave – *Kralj Gordogan* bio je nešto sasvim drugo.

3. Opiši svoje iskustvo u procesu nastanka predstave. (Možeš li objasniti svoju poziciju na putu od prve čitaće probe do izlaska na pozornicu?)

¹⁵ Ivšić, Radovan, *Teatar*, NZMH, Zagreb, 1998.

Od prvog sastanka nadalje nekoliko me stvari konstantno fasciniralo i motiviralo.

Prva stvar bio je tekst. Tekst koji mi je i nakon *n-tog* čitanja tjerao suze na oči od smijeha, koji je bio potpuno sulud, ako se to može reći za nadrealističko djelo. Ono što mi je posebno ostalo u sjećanju bila su beskonačna iščitavanja teksta uz srcedrapajuće kraćenje kako bismo zadovoljili normu od dvadeset minuta koliko je predstava morala trajati da bismo mogli sudjelovati na Lidranu. Pritom je trebalo zadržati smisao i duh djela, što nije bio lak zadatak, ali jest bio izazov. Zbog Gordogana sam zavoljela nadrealizam, otkrila magični realizam i neprestano im se vraćam.

Druga stvar bio je pristup. Način na koji smo mi doživjeli tekst, kao alat kojim na sceni možemo napraviti što god hoćemo, koji je davao beskrajne mogućnosti i naprosto nas vukao da iskočimo iz kalupa. I profesor Janjić koji ne samo da je tu slobodu podržavao nego ju je i poticao prihvaćajući naše ideje i kritike kao netko nama ravnopravan. Smjeli smo šokirati.

Treća je rast. Sa svakom probom (koje su ponekad bile svakodnevne, ali nikad naporne) iskakale su nove ideje, novi prijedlozi. Nerijetko bismo, nakon provale smijeha, u predstavu ukomponirali nešto što je proizišlo iz nečije slučajne pogreške. Kako je vrijeme odmicalo, tako je predstava bivala sve punija, sve slojevitija, a opet, bilo je i puno improvizacije jer smo rijetko kada nastupali u tipičnim kazališnim uvjetima. Kafić *Booksa*, atrij *Muzeja za umjetnost i obrt* te godinu dana kasnije – meni najdraža izvedba – gradski park u Vrgorcu.

4. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvoje osobnosti i samopouzdanja?

Danas znam da sam dugo u sebi nosila sukob između vlastite proaktivne strane, koja me vuče da napravim nešto više nego što nalaže „obrazovni plan i program“, i druge, povučene, koja je izbjegavala bilo kakvo isticanje (javni nastupi – ne daj Bože). Iako toga tada nisam bila svjesna, mislim da je Gordogan bio točka u kojoj sam počela tražiti svojevrstan balans. Danas sam prilično aktivna u jednoj studentskoj udruzi na svom fakultetu i često putujem sudjelujući u raznim međunarodnim projektima. Možda upravo zahvaljujući Gordoganu.

5. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvojih sposobnosti i vještina prema drugima (npr. suradnja s drugima, rad u skupini i sl.)?

Na ovo mi je pitanje teže odgovoriti jer imam osjećaj da smo svi prilično brzo „kliknuli“, iako smo bili različitih generacija. Kao da su svi sve odmah

prihvatili i poštovali pa nije trebalo ulagati puno truda u uspostavljanje odnosa koji bi omogućio suradnju, nego smo odmah i prešli na suradnju. Ona je, nameće mi se zaključak, bila više nego dobra kada mi se još i danas kroz svakodnevicu povremeno provuče Gordogan: „To je lijepo danas.“

Lucija Črnelč, II. razred (Bijela)

1. Koji su razlozi tvoja odabira dramske skupine između ostalih izvannastavnih aktivnosti?

Od prvoga osnovne krenula sam na dramsku u školi. Imali smo odličnu učiteljicu koja je s nama radila domišljate predstave i to mi se jako svidjelo. Svidio mi se osjećaj kada sam na pozornici, svidio mi se pljesak nakon uspješno izvedene predstave, svidjela mi se činjenica da mogu biti netko drugi na tren i tog nekoga predstaviti publici najbolje što mogu. Jednom sam se uključila u projekt stvaranja predstave na engleskom jeziku (spoj dviju najdražih stvari - glume i jezika), ali nažalost, projekt je propao. Dramska je mjesto gdje uvijek mogu upoznati različite ljude različitih karaktera, a opet jednake meni barem u jednoj stvari – ljubavi prema glumi.

2. Koja su bila tvoja očekivanja od rada u dramskoj skupini?

Kada sam došla u srednju, nisam imala apsolutno nikakva očekivanja. Prijavila sam se za dramsku isključivo zato što sam trebala neki ispušni ventil, a nisam bila osoba od sporta. To slobodno vrijeme bilo je vrijeme samo za mene i u tih sat-dva mislila sam isključivo na sebe i na pozornicu. To mi je u početku bilo važno. Očekivala sam da ću upoznati nove ljude, što i jesam, predivne ljude koji su mi i danas jako dragi. Ono što nisam očekivala, a dobila sam u velikoj mjeri, jest novo iskustvo s dotad neviđenim tekstovima i žanrovima koje danas obožavam, apsolutnu sreću i zabavu na svakoj probi, svakoj izvedbi i veliko odobravanje i ohrabivanje kolega, profesora, roditelja, povjerenstva na natjecanju LiDraNo i ostalih koji su ikada pogledali naše predstave.

3. Opiši svoje iskustvo u procesu nastanka predstave. (Možeš li objasniti svoju poziciju na putu od prve čitaće probe do izlaska na pozornicu?)

Kralj Gordogan, po mom mišljenju, promijenio nas je sve. Do Gordogana mi je svaka predstava u kojoj sam glumila bila servirana. Odredili su mi ulogu, dali tekst i ja sam svoje trebala odraditi. S profesorom Janjićem bilo je drugačije. Dao nam je da pročitamo *Kralja Gordogana* i da mu kažemo što mislimo o djelu i želimo li uopće to raditi. Iako mi se djelo na prvu svidjelo, nisam bila sigurna hoćemo li to moći izvesti. Drugo iznena-

đenje koje je uslijedilo jest skraćivanje teksta u kojemu smo i mi sudjelovali. Sami smo birali koje rečenice i dijelove želimo ili ne želimo glumiti, zajedno s profesorom stvarali smo predstavu i takvom suradnjom došli do, po meni, najbolje ideje ikad – izostanka tradicionalne scenografije. Svojim tijelima i minimalističkim kostimima i bojama za tijelo „stvorili smo scenografiju“. Definitivno najbolji kostim bio je kostim Lude koji je napravila Ivina mama. Uz *Kralja Gordogana* i ja sam postala kreativnija.

4. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvoje osobnosti i samopouzdanja?

Kad sam prvi put došla na probu dramske skupine (drugi razred srednje škole), došla sam na blef. U grupi nije bio nitko meni otprije poznat i bila sam jedina iz svoje generacije. Svi su bili toliko drugačiji od mene. Ili sam ja bila drugačija od njih?! To me naučilo da ljude ne procjenjujem po izgledu. Priznajem, kada sam prvi put vidjela Igora, bilo me strah njega i njegove frizure. Danas mi je Igor vjerojatno jedna od najdražih i najboljih osoba koju sam u srednjoj upoznala. Ivana je bila u nekomu svom svijetu pozitivnosti u koji sam se brzo uključila i zahvalna sam joj na tome. Ivona, Ines, Iva, Lucija i Barbara najvrckavije su osobe koje sam upoznala. Uz njih sam se promijenila i ja. Nabolje. Prije *Kralja Gordogana* nisam bila nimalo ni zainteresirana ni upućena u avangardni stil, a danas mi je to najdraži stil u književnosti. Definitivno mogu reći da ona Lucija na prvoj čitačkoj probi i ona Lucija na prvoj izvedbi *Kralja Gordogana* nije ista osoba. *Kralj Gordogan* definitivno je najbolje iskustvo u životu. Najdraža predstava i najdraža uloga ikada.

5. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvojih sposobnosti i vještina prema drugima (npr. suradnja s drugima, rad u skupini i sl.)?

Od svega što sam naučila pomoću ove predstave, a naučila sam mnogo, najdraži mi je rad u timu i da sve što radiš, moraš raditi tako da daš sto posto od sebe, a da u to staviš sav optimizam i smijeh koji postoji u tebi. *Kvartet* mi je također jako draga predstava, ali *Gordogan* je nešto što se dogodi jednom u životu. Smijeh, svađe, dobri dani, loši dani, putovanja, LiDraNo, izvedbe koje nismo ni sanjali... Danas se svega toga sjećam s osmijehom i voljela bih još jednom obući kostim Bijele, ponovno obojiti tijelo bijelom bojom koju je, usput, jako teško oprati, i stati na pozornicu u potrazi za svojim Tinatinom koji će me spasiti iz Bijele Kule. Čak mi ni činjenica što na kraju predstave budem obješena ne smeta. Zahvalna sam na toj predstavi i tim ljudima. Zahvalna sam profesoru koji je imao strpljenja s nama, a Bog zna da mu je trebalo.

Ines Rodić, I. razred (Luda)

1. Koji su razlozi tvoga odabira dramske skupine između ostalih izvannastavnih aktivnosti?

Dramska skupina bila je izvannastavna aktivnost u kojoj sam oduvijek htjela sudjelovati, a u osnovnoj školi, zbog nepostojanja takve skupine, to nisam mogla. Između svih izvannastavnih aktivnosti koje su nam bile ponuđene na početku prvoga razreda srednje škole dramska mi se činila najzanimljivijom, najzabavnijom i najkreativnijom. Upoznaješ nove ljude, družite se, timski stvarate predstavu... Sve to zajedništvo činilo mi se zanimljivim, a i smatrala sam kako ću u skupini poput dramske uz sva nova iskustva puno toga i naučiti.

2. Koja su bila tvoja očekivanja od rada u dramskoj skupini?

Očekivanja su bila ista ona zbog kojih sam izabrala dramsku skupinu – zajednički rad, druženja, kreativnost, oslobađanje iz okova sramežljivosti i, u krajnjoj liniji, ispunjavanje vremena nečim korisnim u tom trenutku, a i u budućnosti. Očekivanja su se ispunila u potpunosti. Radili smo timski na tekstu, na sceni te kostimografiji, u kojoj su sudjelovale i naše obitelji. Dramska nas je zaokupila, ali nije nam predstavljala teret, već nas je svako novo rješenje usrećivalo. Nisam očekivala toliko izvedbi i toliko lijepih trenutaka, ali to je samo uljepšalo i okrunilo naš rad.

3. Opiši svoje iskustvo u procesu nastanka predstave. (Možeš li objasniti svoju poziciju na putu od prve čitaće probe do izlaska na pozornicu?)

Za mene se puno toga promijenilo, barem s moga stajališta, od prve probe do prve izvedbe pred publikom. Prvim probama, onim čitaćima, na početku se nisam radovala. Stvarale su mi napetost i nisam bila zadovoljna vlastitom izvedbom. Kada o tome danas razmišljam, bila sam previše povučena u sebe i nisam se mogla osloboditi onoliko koliko sam htjela, ali koliko sam i trebala. Kako je vrijeme odmicalo, a probe postajale sve zanimljivije, paralelno s boljim međusobnim razumijevanjem zbog dužega poznanstva s članovima grupe, dramska je postala aktivnost koja me uveseljavala na dnevnoj bazi, bilo da je riječ o samim probama ili skraćivanju teksta ili pak osmišljanju kostimografije. *Kralj Gordogan* bio je odličan projekt jer smo uz prvotne ideje profesora Janjića i mi počeli razmišljati što bi bilo još bolje, luđe i apstraktnije. Nakon nekoliko mjeseci rada, osmišljavanja i postavljanja predstave u konačnu formu bližilo se i vrijeme prve izvedbe. Sjećam se stresa koji je vladao u garderobi, uzbuđenosti i ponavljanja teksta u glavi. Neki su već bili iskusniji u scenskim nastupima, ali ja sam pripadala neiskusnom dijelu grupe koja će prvi put izići na pozornicu i odigrati svoju ulogu. I taj prvi put, kao i svaki sljedeći put, pogotovo kada je riječ o Gordoganu, uživala sam na pozornici. Nekad

sam s više, a nekad s manje uspjeha odglumila, ali sam se svaki put osjećala sve slobodnijom.

4. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvoje osobnosti i samopouzdanja?

U početku sam bila dosta povučena i sramežljiva. S vremenom se to mijenjalo, barem sam ja to primjećivala. Timski rad, učestala druženja, sve češće izvedbe i putovanja koja su se vezala uz njih razvili su ponajprije prijateljstva. Prijateljstva u kojima sam postala otvorenija, a sukladno tome i samopouzdanje mi je jačalo. Dakako, na samopouzdanje svakoga od nas utjecao je i pljesak i pohvale nakon izvedbe, a posebice gostovanja kada smo osjećali da se publici sviđa ono što smo svi mi zajednički kreirali i da nas zato i pozivaju. Javni nastup bio je nešto čemu se nika-da nisam veselila. Javni nastup sada je nešto što me ispunjava i čemu se svaki put radujem. *Kralj Gordogan* i dramska grupa u cijelosti su mi pomogli da budem otvorenija, inovativnija i sigurnija u sebe.

5. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvojih sposobnosti i vještina prema drugima (npr. suradnja s drugima, rad u skupini i sl.)?

Nastanak same predstave *Kralj Gordogan*, kao i svake iduće, od samo-ga početka stvaranja tražio je timski rad. Prihvaćanje tuđih ideja, izlaga-nje vlastitih i raspravu o mogućim rješenjima. Sa svakom novom probom bilo je sve lakše osmisliti i izložiti novu ideju, što mi je kasnije pomoglo u mnogo drugih situacija u kojima treba doći do brzih, a dobrih rješenja. Timski rad u dramskoj skupini omogućio mi je i bolji rad u skupini, što mi ne predstavlja problem, štoviše, veseli me. Sramežljivost u radu u velikim skupinama nestala je i smatram da to ponajviše mogu zahvaliti dramskoj skupini, čime me je nešto što je trajalo tek nekoliko godina obilježilo i olakšalo mi čak i svakodnevne životne situacije.

Iva Olujić, I. razred (Luda)

1. Koji su razlozi tvoga odabira dramske skupine između ostalih izvanna-stavnih aktivnosti?

Jako volim kazalište i u njemu provodim svoje slobodno vrijeme onoliko koliko mi obveze dopuštaju. Uz to volim sve što je vezano uz dramsku umjetnost, a prije svega glumu u kojoj čovjek može stvoriti svijet koji god poželi. Pohađala sam dramsku grupu i u osnovnoj školi pa je bio logičan slijed da ju nastavim pohađati i u srednjoj.

2. Koja su bila tvoja očekivanja od rada u dramskoj skupini?

Mislila sam da ćemo možda raditi neke glumačke vježbe, no kad sam shvatila da toga neće biti jer nema dovoljno vremena, onda je sljedeća misao bila da ćemo vjerojatno nastupati na školskim priredbama i na Lidranu.

3. Opiši svoje iskustvo u procesu nastanka predstave. (Možeš li objasniti svoju poziciju na putu od prve čitaće probe do izlaska na pozornicu?)

Isprva smo imali čitaće probe gdje se svatko od nas trebao suživjeti s ulogom koliko je god mogao, a zatim je došao spontani raspored uloga i rad na njima. Ja sam dobila ulogu Lude s još jednom učenicom, danas prijateljicom, a nas dvije zajedno smo trebale kreirati svoj lik. Potom je slijedilo uvježbavanje jer smo sve trebale obavljati u paru i usklađeno. Kada smo rasporedili uloge i kada smo naučili tekst (taj proces ipak je malo dulje trajao), krenuli smo s probama u prostoru, a kada smo se počeli kretati, ujedno smo i određivali mizanscenu ukoliko smo mislili da nam odgovara. Budući da smo vlastitim tijelima htjeli glumiti i scenografiju, trebalo ju je i osmisliti. Zajedničkim snagama isprobavali smo načine na koje bismo mogli glumiti, primjerice, zid ili kraljevsko prijestolje. Budući da profesor nije imao puno redateljskog iskustva, a u ovu se realizaciju upustio pukim avanturističkim duhom i željom, svi smo mu pomagali u osmišljavanju redateljskih rješenja. Naposljetku nam je ostala kostimografija koju smo riješili tako da je svatko predložio komad iz vlastite garderobe, a kada smo shvatili da nam nedostaje malo fantazije, tada nam je jedna mama sašila plašt za Kralja, kostim za Ludu, „rasparene tajice“... I kao šećer na kraju - došle su šminka i frizura, koje smo također osmislili zajedničkim snagama na čelu s pankerom (Igor) koji se tada okretao ozbiljnijem načinu života.

5. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvojih sposobnosti i vještina prema drugima (npr. suradnja s drugima, rad u skupini i sl.)?

Naučila sam se komunicirati i surađivati s osobama s kojima inače ne bih provodila slobodno vrijeme.

Barbara Kalebić, I. razred (Luna)

1. Koji su razlozi tvoja odabira dramske skupine između ostalih izvannastavnih aktivnosti?

Smatram glumu „dobrim rekvizitom“ za mali odmak od stvarnosti i izražavanje onoga što riječima i ne mogu tako dobro objasniti. Kako sam na Vi s loptom ili bilo kakvim koordiniranim sportskim pokretima, a pisanje suvislih rečenica za eseje ili novinarske članke brzo mi dosadi, dramsku

skupinu vidjela sam kao „aktivnost s najviše slobodnog prostora“ te sam odlučila nastaviti razvijati tu vještinu bez obzira na (anti)talentiranost.

2. Koja su bila tvoja očekivanja od rada u dramskoj skupini?

Očekivala sam zanimljivu ekipu i voditelja koji će od nas napraviti glumce, u smislu učenja kako uživati u tome što radiš i znati publici predstaviti razne osobnosti likova, bez obzira na onu vlastitu.

3. Opiši svoje iskustvo u procesu nastanka predstave. (Možeš li objasniti svoju poziciju na putu od prve čitaće probe do izlaska na pozornicu?)

Na početku stvaranja predstave bila sam sramežljiva i nedovoljno glasna. I sama sam znala da to mogu izvesti bolje i dati više, no sram zbog novih ljudi i novog okruženja bio je jači. S vremenom, kako sam postajala bolja s ljudima oko sebe, postala sam bolja i na pozornici (ili sam se barem tako osjećala). Kako se bližio nastup, tako su i probe bile sve češće, a naša druženja sve dulja pa pritisak i tremu zbog nadolazeće javne izvedbe gotovo nisam ni osjetila. Nakon odlično odrađene premijere u domaćemu okruženju ostale izvedbe nisu uopće bile problem.

4. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvoje osobnosti i samopouzdanja?

Sudjelovanjem u predstavi *Kralj Gordogan* postala sam glasnija i izvan pozornice. Sada mi je lakše biti primijećena kada to želim. Osim glumačkih vještina razvila sam i bolje komunikacijske i društvene vještine te naučila zadržati stečeno samopouzdanje.

5. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvojih sposobnosti i vještina prema drugima (npr. suradnja s drugima, rad u skupini i sl.)?

Grupni rad na predstavi bio je odličan primjer iskušavanja svih poteškoća i svađa koje se pritom javljaju, ali isto tako dobra škola za zajedničko pronalaženje rješenja te prihvaćanje i uvažavanje drugih mišljenja i ideja kao i učenje dobre organizacije. Nakon sudjelovanja u dramskoj družini čovjek se lakše snađe u drugim grupnim poslovima.

Ivona Cerovac (Odan)

1. Koji su razlozi tvoga odabira dramske skupine između ostalih izvannastavnih aktivnosti?

Sudjelovala sam u dramskoj skupini osnovne škole pa sam se za istu izvannastavnu aktivnost odlučila i u srednjoj školi. Ostale izvannastavne aktivnosti nisu mi bile pretjerano zanimljive jer na njima nisam htjela učiti nego razvijati svoju kreativnost, što sam glumeći mogla pjesmom, plesom pa i pjevanjem.

2. Koja su bila tvoja očekivanja od rada u dramskoj skupini?

Odlazak i što bolji plasman na natjecanju Lidrano te, naravno, zabava i upoznavanje novih ljudi i novih znanja radeći nešto kreativno. Osobno nisam očekivala da će biti toliko zabavno, no bilo je zbog toga što smo kao skupina „kliknuli“, ali tu je bio i naš profesor Ivan Janjić, koji se spustio na našu razinu „sipajući“ ideje ponekad i luđe od naših.

3. Opiši svoje iskustvo u procesu nastanka predstave. (Možeš li objasniti svoju poziciju na putu od prve čitaće probe do izlaska na pozornicu?)

Na samom početku profesor nam je ponudio uloge, što je bilo sasvim pravedno jer su svi likovi bili jednako zastupljeni u predstavi. Moja uloga bila je glumiti Odana, koji je muški lik. S obzirom da je tekst bio predugačak za natjecanje Lidrano, a trebalo je napraviti predstavu koja traje najviše 20 minuta, svatko je morao skratiti tekst onoga lika koji glumi. To se, naravno, nije dogodilo jer smo bili previše neozbiljni te smo na kraju svi zajedno na probama izbacivali dijelove koji nisu bili potrebni. Zatim smo postupno, radeći scenu po scenu, učili tekst napamet. Imali smo potpunu slobodu odglumiti svoj lik kako želimo i umijemo. Profesor je imao ulogu čovjeka koji nas ispravlja samo u nekim sitnicama, mene primjerice u pravilnu naglašavanju riječi. Kad je predstava bila relativno gotova, osmislili smo kostime, tj. boje koje bismo željeli da oni sadrže. Odlučili smo se za korištenje crvene, crne i bijele boje te smo sami šivali ili nalazili dijelove odjeće koju ćemo nositi. S obzirom da je cijela predstava bila jako avantgardna, svatko je sebi sašio što luđi kostim. Meni su osobno najviše kod uživanja u ulogu i cijeli kontekst predstave pomogle šminka i natapirana kosa, što smo također sami radili.

4. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvoje osobnosti i samopouzdanja?

Samopouzdanje mi se povećalo jer sam imala priliku izvoditi ulogu u toj predstavi ne samo na natjecanju Lidrano, već i u jednom od zagrebačkih muzeja, ali i u Vrgorcu, pred udovicom Radovana Ivšića, autora teksta po kojem smo napravili predstavu. Sama izvedba pred njom bila mi je velika čast, a njezino oduševljenje predstavom uvelike me razveselilo. Dobila sam priliku glumiti ulogu na način na koji sam god htjela jer to nije uobičajena uloga, što je utjecalo i na moje glumačko iskustvo.

5. Na koji je način sudjelovanje u nastanku i izvedbi predstave utjecalo na razvoj tvojih sposobnosti i vještina prema drugima (npr. suradnja s drugima, rad u skupini i sl.)?

Radeći ovu predstavu, povezala sam se sa svim sudionicima predstave i postali smo odlična ekipa, ponajprije jer smo se bavili tim odličnim monolozima iz predstave koje bismo kao „uvrede“ znali koristiti i u među-

sobnoj komunikaciji. Prije nismo glumili zajedno kao skupina, no nakon nekoga vremena toliko smo se opustili da smo bez problema međusobno kritizirali pojedini način glumljenja. Moja vizija predstave bila je provedena u djelo, što mislim da svatko za sebe može reći jer smo usvajali svačije ideje i poštivali svačije mišljenje. Zadovoljna sam načinom na koji smo napravili predstavu, kao i samom predstavom, jer sam dobila dojam da se ljudi gledajući ju - bar na tih 20 minuta koliko traje - poistovjete s našim svijetom mašte koji smo željeli prenijeti. Jako mi je drago što sam se povezala s ljudima iz dramske skupine i htjela bih da još koji put imamo priliku odglumiti *Kralja Gordogana*, ali na što luđem i neuobičajenijem mjestu, kao što je i sama predstava.

(Učenički tekst iz Ljetopisa I. gimnazije za školsku godinu 2009./2010.)

Dramska skupina Gordogan

Ekipo, jeste za jabuku?!? (Bam!) Tekst! (Bam!) I te kakav tekst! (Tras!) Dobili smo tekst! Luđački tekst! Upala mišića, hrpa bizarnih ideja, smijeh, suze (od smijanja), mnogo rada, golem uspjeh... Sve to i hrpa entuzijasta. To je samo početak. Dramska skupina „Gordogan“ probudila se iz (dvotrogorodišnjega) sna. Poletni, još ljudi od ljetnih ludovanja, bacili smo se na posao već na samome početku školske godine.

Nas desetak članova, predvođenih genijalnim i inovativnim idejama profesora Ivana Janjića, zabavljali smo se postavljanjem *Kralja Gordogana* na daske koje život znače. Drama nepravedno marginaliziranoga hrvatskog nadrealista (s pariškom adresom) Radovana Ivšića oduševila nas je svojom pomaknutošću, šokirala nas, nasmijala i na kraju osvojila. Već na samome početku oznojili smo se skraćivanjem djela na nekih dvadesetak minuta (kao što nalažu pravila Lidrana). Svoju interpretaciju uskladili smo sa stilom djela koristeći se nesvakidašnjim metodama: izbacili smo sve rekvizite, vlastitim tijelima osmisli scenografiju, a kostimografiju ograničili na tri boje. Probe su znale biti česte pa je znalo biti naporno uskladiti ih sa školom i ostalim obvezama, ali nikada nije bilo dosadno! Trud se isplatio i očekivano smo se plasirali na županijsko natjecanje LiDraNo, na kojemu smo visoko kotirali jer smo imali nešto novo i inovativno u masi stereotipnih predstava. Međutim, žiri je ocijenio da Ivšićevo vrijeme još nije došlo pa smo za dlaku ostali bez odlaska na državno natjecanje.

Prof. Janjić s glumcima

Nažalost, gospodin Ivšić preminuo je oko Božića pa smo spletom okolnosti sa svojom predstavom nastupali na kulturnim događanjima njemu u spomen. Izveli smo tako improvizaciju u klubu *Booksa* te u *Muzeju za umjetnost i obrt* pred mnogim uglednim imenima iz svijeta kulture, što je velik uspjeh za jednu školsku predstavu. Nastavljamo i ove godine s malo težim zadatkom jer „Kralja Gordogana“ neće biti lako nadmašiti.

Ivana Kosier, 3. e

SUMMARY

In conclusion, while they are making preparations for a play, students are acquiring diverse knowledge, skills and competence which are a result of the linguistic-communicative field, especially the field of art. Therefore, drama needs to be used more often in an educational process, especially in Croatian language lessons. When it comes to the choice of a dramatic text to be performed, it is suggested to take dramatic works of the Croatian or world literature. The article portrays activities of the “I. gimnazija” theatrical group, which is one of the extracurricular activities offered in “I.gimnazija” high school. It is also about the process of making a group performance based on the avant-garde play *King Gordogan* written by the Croatian author Radovan Ivšić along with its successful interpretation in front of the audience. The process itself has been evaluated by the students having participated in the performance.

Keywords: school theatre, theatrical group, *King Gordogan*.